

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2550

Use of Information and Communications Technology by Elderly Thais in 2007

อัจฉรา เอ็นซ์

วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 อาคารวิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ กรุงเทพฯ 10330 โทร +662-218-7340
 Achara.e@chula.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ศึกษาสถานการณ์การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป จากข้อมูลการสำรวจการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ครัวเรือน) พ.ศ. 2550 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ โดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนาด้วยสถิติร้อยละ ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุทั่วประเทศเพียงร้อยละ 1.1 ใช้คอมพิวเตอร์ และร้อยละ 0.6 ใช้อินเทอร์เน็ต ซึ่งน้อยกว่าประชากรกลุ่มอายุอื่น ๆ อย่างมาก และยังพบว่า ผู้สูงอายุที่ใช้คอมพิวเตอร์มักใช้ในการทำงาน ใช้ที่บ้าน และใช้น้อยกว่า 2 ชั่วโมงต่อวัน ขณะที่ผู้สูงอายุที่ใช้อินเทอร์เน็ต มักใช้เพื่อค้นหาข้อมูลข่าวสาร ใช้ที่บ้าน และใช้น้อยกว่า 2 ชั่วโมงต่อวัน นอกจากนี้ ประชากรที่มีลักษณะต่างกัน เช่น อายุหรือระดับการศึกษาต่างกัน มีความแตกต่างกันในการใช้ด้วย

คำสำคัญ: การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ผู้สูงอายุไทย

Abstract

This study explores the use of information and communications technology among elderly Thais aged 60 years and older. Based on a survey called "The 2007 Information and Communications Technology Survey on Household" conducted by the National Statistical Office, it uses descriptive

analyses in percentages. It was found that only 1.1 percent of the elderly used computers and 0.6 percent the Internet; these proportions were much less than for other age groups. Those elderly who did use computers were more likely to use them: 1) in their work; 2) at home; and 3) for less than two hours a day. Among those elderly who used the Internet, they were more likely to use it: 1) to search for information; 2) at home; and 3) less than two hours a day. Some differences were seen to exist between different subgroups, such as of different gender or education.

Keywords: ICT use, Thai elderly

1. ความสำคัญของปัญหา

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารหรือไอซีทีได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และเป็นเครื่องมือสำคัญของการพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ดังที่ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) เช่น ในการพัฒนาหลักสูตรในและนอกระบบการศึกษา การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องให้กับคนทุกช่วงวัย (สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2549) นับเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร ซึ่งปัจจุบันนี้ เป็นที่ตระหนักกันแล้วว่า ประเทศไทยได้

เข้าสู่การเป็นสังคมของประชากรสูงวัย และประเทศไทยจะมีจำนวนและสัดส่วนของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้ให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมของคนทุกเพศทุกวัยในการพัฒนาตนเอง ขณะที่พระราชบัญญัติผู้สูงอายุแห่งชาติ พ.ศ.2546 และแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545-2564) ได้กล่าวถึงการพัฒนาตนเองของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งไอซีทีจะเป็นเครื่องมือให้ผู้สูงอายุใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆได้ ดังนั้น การทราบถึงการใช้อีซีทีของผู้สูงอายุในปัจจุบันจึงน่าจะเอื้อต่อการดำเนินนโยบายและมาตรการของหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมผู้สูงอายุให้ใช้อีซีทีในการดำเนินชีวิตและพัฒนาตนเอง รวมทั้งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาประเทศ

2. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาถึงสถานการณ์การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป

3. ข้อมูลที่ใช้

การศึกษานี้ใช้ข้อมูลการสำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ครัวเรือน) พ.ศ.2550 ดำเนินการโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ทั้งนี้ได้เลือกศึกษาเฉพาะประชากรซึ่งเป็นสมาชิกของครัวเรือนส่วนบุคคลจำนวน 67,304 ครัวเรือน ครัวเรือนส่วนบุคคลในที่นี้คือ ครัวเรือนเดี่ยวซึ่งสมาชิกหุงหาอาหารและจัดหาล้างอุปโภคบริโภคที่จำเป็นแก่การครองชีพ โดยไม่เกี่ยวกับผู้ใดซึ่งอาจพำนักอยู่ในเคหสถานเดียวกัน และครัวเรือนที่มีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันจัดหา และใช้สิ่งอุปโภคบริโภคที่จำเป็นต่อการครองชีพร่วมกัน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2550)

การเก็บรวบรวมข้อมูลของการสำรวจนี้มีเครื่องมือคือ แบบแจงนับที่มีข้อคำถาม 7 ตอน และใช้การสัมภาษณ์โดยเจ้าหน้าที่ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ข้อมูลประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนของสมาชิกครัวเรือนรายบุคคลที่มีอายุ 6 ปีขึ้นไป ครอบคลุมข้อมูลด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม และรายละเอียดการใช้ไอซีที ได้แก่ คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ และส่วนของครัวเรือน ใช้การสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้ที่สามารถให้คำตอบได้ ครอบคลุมข้อมูลด้านการมีไอซีที ได้แก่ การมีเครื่องโทรศัพท์พื้นฐาน โทรสาร เครื่องคอมพิวเตอร์ การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตในครัวเรือน

4. ตัวแปรที่ศึกษา

การใช้อีซีทีในที่นี้มุ่งที่การใช้คอมพิวเตอร์ และการใช้อินเทอร์เน็ต รวมทั้งรายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมที่ใช้ แหล่งที่ใช้ ในระหว่าง 12 เดือนก่อนการสัมภาษณ์ และระยะเวลาที่ใช้ต่อวันในระหว่าง 7 วันก่อนการสัมภาษณ์

5. วิธีวิเคราะห์และเสนอผล

การวิเคราะห์ใช้วิธีเชิงพรรณนาด้วยสถิติ ร้อยละ โดยมีการถ่วงน้ำหนัก เพื่อให้ผลการศึกษามีความน่าเชื่อถือและเป็นผลระดับประเทศ ในการสำรวจนี้ สำนักงานสถิติแห่งชาติได้ประมาณค่าจำนวนประชากร จากการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ.2533-2563 ดำเนินการโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รายละเอียดของแผนการสุ่มตัวอย่างและการประมาณผล สามารถศึกษาได้จากรายงานการสำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ครัวเรือน) พ.ศ.2550 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2551) สำหรับการนำเสนอผลได้แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ การใช้อีซีทีของประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไป และการใช้อีซีทีของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป

6. ลักษณะพื้นฐานของประชากรที่ศึกษา

ทั่วประเทศมีจำนวนประชากรอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป 59,682,224 คน ในจำนวนนี้เป็นผู้สูงอายุหรือประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 11.8 เมื่อพิจารณารายภาค พบว่า ภาคเหนือมีสัดส่วนของผู้สูงอายุสูงสุด ตามที่แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ร้อยละของประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไปจำแนกตามอายุ และภาคที่อยู่อาศัย

ลักษณะ	ทั่วประเทศ	ภาค				
		กทม.	กลาง	เหนือ	ต.อ. เฉียงเหนือ	ใต้
รวม (ล้านคน)	59.7	6.3	14.8	10.7	19.9	8.0
อายุ (ปี)						
6-14	14.8	10.6	13.0	14.5	16.9	16.8
15-24	17.4	13.9	17.2	16.6	18.0	19.8
25-34	17.9	23.3	20.8	14.5	15.8	17.9
35-44	18.1	20.9	18.8	17.3	17.6	17.1
45-59	20.0	20.9	18.9	23.3	19.8	17.2
60+	11.8	10.4	11.3	13.7	12.0	11.2

ลักษณะด้านต่างๆของผู้สูงอายุนั้น (ตารางที่ 2) ไม่ว่าจะพิจารณาโดยรวมทั่วประเทศ หรือรายภาค พบว่ามีแบบแผนคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ผู้สูงอายุหญิงมีสัดส่วนมากกว่าชาย และสัดส่วนของผู้สูงอายุลดลงตามกลุ่มอายุที่สูงขึ้น ในขณะที่ผู้สูงอายุที่ยังสมรสมีสัดส่วนสูงสุด ด้านการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จบระดับประถมศึกษา โดยที่ผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครมีสัดส่วนสูงสุดที่จบปริญญาตรีขึ้นไป ส่วนการทำงานในระหว่าง 12 เดือนก่อนการสัมภาษณ์ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่ทำงาน แต่ในกลุ่มที่ยังทำงานจำแนกตามรายภาค จะเห็นว่าผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครและภาคกลางทำงานที่ไม่ใช่ด้านเกษตรมากกว่าด้านเกษตร ส่วนภาคอื่นๆมีลักษณะตรงกันข้าม นอกจากนี้ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีรายได้ครัวเรือนต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท ยกเว้นในกรุงเทพมหานคร ที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีรายได้ครัวเรือน 30,000 บาทขึ้นไป

ตารางที่ 2 ร้อยละของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปจำแนกตามลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ สังคม และภาคที่อยู่อาศัย

ลักษณะ	ทั่วประเทศ	ภาค				
		กทม.	กลาง	เหนือ	ต.อ. เฉียงเหนือ	ใต้
รวม (ล้านคน)	7.1	0.7	1.7	1.5	2.4	0.9
เพศ						
ชาย	44.6	42.4	43.7	46.4	44.6	44.9
หญิง	55.4	57.6	56.3	53.6	55.4	55.1
อายุ (ปี)						
60-64	30.0	33.0	28.8	27.0	32.8	27.1
65-69	24.5	26.9	25.2	23.7	24.2	23.7
70-74	19.2	17.7	19.8	21.3	17.7	19.6
75-79	13.5	11.1	13.2	14.4	13.4	14.7
80+	12.7	11.3	13.1	13.5	11.9	14.2
สถานภาพสมรส						
โสด	3.0	6.6	3.9	2.3	2.2	2.0
สมรส	61.1	58.9	58.4	63.2	61.2	64.1
ม้าย หย่า แยก	35.9	34.5	37.7	34.5	36.6	33.9
ระดับการศึกษา						
ประถม	90.5	65.5	90.0	94.2	94.8	92.0
มัธยมและอนุศึกษา	6.7	21.4	6.9	4.4	4.1	6.2
ปริญญาตรีขึ้นไป	2.8	13.2	3.0	1.4	1.1	1.8
การทำงานในระหว่าง 12 เดือน						
ไม่ได้ทำงาน	58.8	77.4	64.1	57.2	53.5	52.5
ทำงานด้านเกษตร	24.1	0.5	16.0	22.8	35.7	27.3
ทำงานที่ไม่ใช่เกษตร	17.1	22.2	19.9	20.0	10.8	20.2
รายได้ครัวเรือน/เดือน (บาท)						
< 10,000	64.6	17.3	51.8	76.7	82.8	55.0
10,000-19,999	18.7	22.8	26.7	15.2	10.5	28.5
20,000-29,999	7.5	20.4	10.3	4.2	3.2	10.0
30,000 ขึ้นไป	9.1	39.5	11.3	4.0	3.5	6.5

7. ผลการศึกษา

7.1 การใช้ไอซีทีของประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไป

ในการเปรียบเทียบการใช้ไอซีทีที่ได้แก่ คอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ตในระหว่าง 12 เดือน ก่อนการสัมภาษณ์ ของประชากรกลุ่มอายุต่างๆ ดัง ตารางที่ 3 เพื่อทราบถึงการใช้ไอซีทีของประชากร สูงอายุ เมื่อเปรียบเทียบประชากรกลุ่มอายุอื่นๆ พบว่า ผู้สูงอายุมีสัดส่วนการใช้ไอซีทีที่น้อยกว่า ประชากรกลุ่มอายุอื่นๆ ทั้งนี้ ทั้งประเทศ มีผู้สูงอายุ เพียงร้อยละ 1.1 ใช้คอมพิวเตอร์ และร้อยละ 0.6 ใช้ อินเทอร์เน็ต การใช้ไอซีทีที่น้อยกว่านี้พบเช่นกัน เมื่อพิจารณาตามลักษณะของประชากรด้านต่างๆ เช่น ภาคที่อยู่อาศัย เพศ ระดับการศึกษา เป็นต้น

ตารางที่ 3 ร้อยละของประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไปที่ใช้ คอมพิวเตอร์ และที่ใช้อินเทอร์เน็ต จำแนกตามลักษณะทาง ประชากร เศรษฐกิจ สังคม และภาคที่อยู่อาศัย

ลักษณะและ การใช้	อายุ (ปี)					
	6-14	15-24	25-34	35-44	45-59	60+
รวม (สำหวนคน)	8.9	10.4	10.7	10.8	11.9	7.1
คอมพิวเตอร์	61.1	51.1	23.3	13.4	9.2	1.1
อินเทอร์เน็ต	19.2	39.0	15.6	8.7	6.1	0.6
ภาค						
กทม.						
คอมพิวเตอร์	79.3	66.5	44.8	29.7	22.3	4.4
อินเทอร์เน็ต	41.3	57.3	34.8	23.3	16.5	2.8
กลาง						
คอมพิวเตอร์	66.8	49.7	25.3	16.2	9.7	1.2
อินเทอร์เน็ต	21.6	37.8	15.7	9.9	5.9	0.7
เหนือ						
คอมพิวเตอร์	72.7	54.2	20.3	9.0	7.2	0.6
อินเทอร์เน็ต	25.6	45.0	14.2	5.7	4.8	0.4
ต.อ.เฉียงเหนือ						
คอมพิวเตอร์	51.5	49.6	14.6	8.0	6.4	0.5
อินเทอร์เน็ต	12.9	35.8	9.1	4.7	4.0	0.2
ภาคใต้						
คอมพิวเตอร์	54.9	45.2	19.6	11.7	7.9	0.7
อินเทอร์เน็ต	13.5	31.0	11.8	6.6	4.9	0.3
เพศ						
ชาย						
คอมพิวเตอร์	60.7	48.0	21.4	13.8	11.0	1.7
อินเทอร์เน็ต	18.6	35.7	14.3	9.0	7.3	1.0
หญิง						
คอมพิวเตอร์	61.6	54.4	25.2	13.0	7.6	0.6
อินเทอร์เน็ต	20.0	42.4	16.9	8.4	5.0	0.3

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ลักษณะและ การใช้	อายุ (ปี)					
	6-14	15-24	25-34	35-44	45-59	60+
การศึกษา						
ประถมลงไป						
คอมพิวเตอร์	61.1	28.7	1.2	0.8	0.5	0.2
อินเทอร์เน็ต	19.2	17.8	0.3	0.2	0.1	0.1
มัธยมต้น						
คอมพิวเตอร์	81.9	56.2	6.0	6.8	9.4	3.4
อินเทอร์เน็ต	50.0	43.5	2.0	2.5	3.6	1.5
อินเทอร์เน็ต	50.0	43.5	2.0	2.5	3.6	1.5
มัธยมปลาย						
คอมพิวเตอร์	80.6	56.0	24.0	22.4	20.9	34.5
อินเทอร์เน็ต	59.4	45.5	11.4	10.2	12.3	2.5
อนุปริญญา						
คอมพิวเตอร์	-	65.9	52.0	47.4	41.4	51.2
อินเทอร์เน็ต	-	45.8	33.3	26.8	26.1	5.5
ปริญญาตรีขึ้นไป						
คอมพิวเตอร์	22.6	86.8	83.3	81.1	77.9	21.0
อินเทอร์เน็ต	22.6	70.5	65.4	63.8	56.3	12.9
การใช้เวลาใน 12 เดือน						
ทำงาน						
คอมพิวเตอร์	-	22.3	24.0	13.9	10.2	1.4
อินเทอร์เน็ต	-	14.0	15.9	9.1	6.8	0.8
กำลังเรียน						
คอมพิวเตอร์	61.8	96.7	89.9	42.9	0.0	5.0
อินเทอร์เน็ต	19.5	78.1	83.3	41.9	0.0	5.0
ทำงานบ้าน อยู่บ้าน						
คอมพิวเตอร์	14.0	18.2	11.8	6.8	2.5	0.8
อินเทอร์เน็ต	3.1	11.9	7.4	3.8	1.5	0.4
อาชีพ						
เกษตรกร						
คอมพิวเตอร์	-	15.7	2.7	1.4	0.3	0.0
อินเทอร์เน็ต	-	9.8	0.8	0.3	0.1	0.0
ไม่ใช่เกษตรกร						
คอมพิวเตอร์	-	25.7	32.1	21.2	18.2	3.3
อินเทอร์เน็ต	-	16.1	21.7	14.2	12.2	2.0
รายได้ครัวเรือน(เดือน (บาท)						
< 10,000						
คอมพิวเตอร์	53.7	47.3	5.7	1.8	0.5	0.1
อินเทอร์เน็ต	13.2	34.6	3.1	0.7	0.1	0.1
10,000-19,999						
คอมพิวเตอร์	65.7	47.3	23.2	10.7	3.9	0.8
อินเทอร์เน็ต	20.4	36.1	13.8	5.1	1.7	0.3
20,000-29,999						
คอมพิวเตอร์	75.5	58.0	42.0	30.8	17.0	1.7
อินเทอร์เน็ต	30.1	44.2	28.0	19.5	10.1	0.9
30,000 ขึ้นไป						
คอมพิวเตอร์	85.2	77.4	64.1	57.6	47.5	7.4
อินเทอร์เน็ต	46.6	66.5	50.0	44.8	34.3	4.9

7.2 การใช้ไอซีทีของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป

1) การใช้คอมพิวเตอร์

ตารางที่ 4 และ 5 แสดงการวิเคราะห์เฉพาะผู้สูงอายุที่ใช้คอมพิวเตอร์ระหว่าง 12 เดือนก่อนการสัมภาษณ์เกี่ยวกับลักษณะการใช้ ได้แก่ กิจกรรมที่ใช้ แหล่งที่ใช้ และระยะเวลาที่ใช้ต่อวันใน 7 วันก่อนการสัมภาษณ์ พบว่า

ด้านกิจกรรมที่ใช้คอมพิวเตอร์ทั่วประเทศ ผู้สูงอายุร้อยละ 47 ใช้คอมพิวเตอร์ในการทำงาน รองลงมาคือ หาความรู้ และเพื่อความบันเทิง หากจำแนกตามลักษณะด้านต่างๆ พบว่า ผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครใช้คอมพิวเตอร์ในการทำงานสูงสุด รวมทั้งผู้สูงอายุชาย ผู้สูงอายุในกลุ่มอายุ 60-64 ปี ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป ผู้สูงอายุที่ทำงานไม่ใช่เกษตรกร ผู้สูงอายุที่มีรายได้ครัวเรือนต่อเดือนตั้งแต่ 30,000 บาทขึ้นไป และผู้สูงอายุที่มีคอมพิวเตอร์ในครัวเรือน เมื่อพิจารณากิจกรรมด้านหาความรู้ ก็พบว่า ผู้สูงอายุในภาคใต้ใช้คอมพิวเตอร์หาความรู้สูงสุด นอกจากนี้ยังมีผู้สูงอายุชาย ผู้สูงอายุในกลุ่มอายุ 80 ปีขึ้นไป ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป ผู้สูงอายุที่ทำงานด้านเกษตร ผู้สูงอายุที่มีรายได้ 20,000-29,999 บาทต่อเดือนและผู้สูงอายุที่มีคอมพิวเตอร์ในครัวเรือน

ส่วนแหล่งที่ใช้นั้น ผู้สูงอายุทั่วประเทศรายงานว่า ไซต์ที่บ้านเป็นสัดส่วนสูงสุด รองลงมาคือ ที่ทำงาน การใช้ที่บ้านนี้มีผู้ตอบสูงสุดคือ ผู้สูงอายุในภาคเหนือ ผู้สูงอายุชาย ผู้สูงอายุในกลุ่มอายุ 80 ปีขึ้นไป ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป ผู้สูงอายุที่ทำงานด้านเกษตร ผู้สูงอายุที่มีรายได้ครัวเรือนต่อเดือน 30,000 บาทขึ้นไป และผู้สูงอายุที่มีคอมพิวเตอร์ในครัวเรือน สำหรับการใช้อินเทอร์เน็ตในการทำงาน ผู้ตอบสูงสุดคือผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร ผู้สูงอายุหญิง ผู้สูงอายุในกลุ่มอายุ 60-64 ปี ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและอนุปริญญา ผู้สูงอายุที่ทำงานไม่ใช่

เกษตรกร ผู้สูงอายุที่มีรายได้ 30,000 บาทขึ้นไปต่อเดือน และผู้สูงอายุที่ไม่มีคอมพิวเตอร์ในครัวเรือน

ตารางที่ 4 ร้อยละของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปที่ใช้คอมพิวเตอร์จำแนกตามกิจกรรมที่ใช้ แหล่งที่ใช้ และลักษณะทางประชากรเศรษฐกิจ สังคม และภาคที่อยู่อาศัย

ลักษณะ	กิจกรรมที่ใช้คอมพิวเตอร์*				แหล่งที่ใช้		
	ทำงาน	เรียน	ค้นหา	บันเทิง	บ้าน	ที่ทำงาน	อื่นๆ
รวม	46.7	4.8	43.0	28.8	78.2	34.4	5.9
ภาค							
กทม.	57.6	1.1	40.4	28.7	74.9	49.7	0.5
กลาง	44.4	6.4	44.3	25.7	77.5	34.6	8.7
เหนือ	23.5	7.7	44.2	44.0	87.6	11.5	8.1
ค.อ. เชียงเหนือ	47.0	12.1	33.8	28.1	75.7	23.0	11.9
ใต้	35.3	0.0	67.8	19.0	87.0	15.6	7.7
เพศ							
ชาย	47.5	1.8	44.6	29.9	83.0	31.6	1.9
หญิง	44.8	12.2	39.1	26.3	66.4	41.3	15.3
อายุ (ปี)							
60-64	54.1	1.6	43.7	27.2	78.0	38.9	2.4
65-69	32.3	2.5	48.7	42.4	87.7	22.6	8.2
70-74	25.5	19.8	35.2	29.3	73.8	22.8	20.6
75-79	34.4	12.9	31.6	21.1	58.4	33.7	7.9
80+	53.8	1.3	60.9	27.3	96.4	32.9	1.3
การศึกษา							
ประถม	32.4	29.7	27.8	22.7	67.0	21.1	32.1
มัธยม/อนุฯ	47.9	1.6	33.4	37.5	73.9	43.1	0.6
ปริญญาตรีขึ้นไป	51.4	0.5	49.1	26.5	82.2	34.5	2.6
การทำงานในระหว่าง 12 เดือน							
ไม่ได้ทำงาน	4.3	8.1	55.3	47.8	89.5	1.7	10.7
ทำงานเกษตร	9.5	0.0	94.2	29.5	100.0	0.0	0.0
ทำงานไม่ใช่เกษตร	82.4	2.2	32.1	13.2	68.5	62.0	1.9
รายได้ครัวเรือนเดือน (บาท)							
<10,000	41.6	30.1	11.5	19.8	50.3	18.7	31.5
10,000-19,999	33.6	8.0	27.8	34.2	77.1	29.8	9.6
20,000-29,999	42.9	0.0	55.5	35.3	79.0	28.7	4.0
30,000 ขึ้นไป	51.2	1.5	48.6	27.6	82.2	38.8	1.8
มีคอมพิวเตอร์ในครัวเรือน							
มี	42.9	2.0	47.3	34.4	92.7	27.7	1.6
ไม่มี	66.7	19.4	21.0	0.2	3.2	69.0	27.8

* ร้อยละของผู้ตอบแต่ละกิจกรรม โดยคิดจากจำนวนประชากรที่ใช้แต่ละอุปกรณ์และข้อมูล 2 กิจกรรมที่ทำเป็นหลัก

สำหรับระยะเวลาที่ใช้ต่อวัน พบว่า ผู้สูงอายุเกือบร้อยละ 50 ใช้คอมพิวเตอร์ไม่เกิน 2 ชั่วโมง รองลงมาคือ ไม่เกิน 5 ชั่วโมง และมากกว่า 5

ชั่วโมง มีส่วนน้อยที่กล่าวว่าจะไม่ได้ใช้ใน 7 วัน หากพิจารณาเฉพาะการใช้ระยะเวลาที่นานที่สุดคือมากกว่า 5 ชั่วโมงต่อวัน จำแนกตามลักษณะของผู้สูงอายุ พบว่า มักเป็นผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร ผู้สูงอายุหญิง ผู้สูงอายุในกลุ่มอายุ 65-69 ปี ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและอนุปริญญา ผู้สูงอายุที่ทำงานไม่ใช่เกษตรกร ผู้สูงอายุที่มีรายได้ 20,000-29,999 บาทต่อเดือน และผู้สูงอายุที่มีคอมพิวเตอร์ในครัวเรือน

ตารางที่ 5 ร้อยละของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปที่ใช้คอมพิวเตอร์จำแนกตามระยะเวลาที่ใช้ต่อวัน และลักษณะทางประชากรเศรษฐกิจ สังคม และภาคที่อยู่อาศัย

ลักษณะ	ระยะเวลาที่ใช้ต่อวัน (ชั่วโมง)			
	ไม่ใช้	<=2	<=5	> 5
รวม	8.5	49.8	27.7	13.9
ภาค				
กทม.	1.9	40.5	32.2	25.4
กลาง	13.3	51.9	31.3	3.5
เหนือ	5.2	55.3	25.2	14.3
ค.อ.เฉียงเหนือ	10.0	67.5	22.3	0.2
ใต้	26.9	46.6	9.0	17.5
เพศ				
ชาย	9.5	51.8	27.5	11.2
หญิง	6.1	45.1	28.4	20.5
อายุ (ปี)				
60-64	7.7	47.6	29.8	14.9
65-69	9.2	37.1	29.6	24.0
70-74	15.1	59.7	22.6	2.6
75-79	0.8	65.9	11.9	21.4
80+	5.0	72.3	22.7	0.0
การศึกษา				
ประถม	2.9	63.6	28.6	5.0
มัธยม/อนุปริญญา	10.7	31.9	36.4	21.1
ปริญญาตรีขึ้นไป	7.9	57.9	24.2	9.9
การทำงานในระหว่าง 12 เดือน				
ไม่ได้ทำงาน	9.8	61.5	17.5	11.2
ทำงานด้านเกษตร	14.1	81.6	4.3	0.0
ทำงานที่ไม่ใช่เกษตร	7.4	39.7	36.6	16.4
รายได้ครัวเรือน/เดือน (บาท)				
< 10,000	2.7	84.0	10.6	2.7
10,000-19,999	13.8	50.4	29.3	6.5
20,000-29,999	4.9	57.7	14.4	23.0
30,000 ขึ้นไป	8.8	43.5	32.3	15.4
การมีคอมพิวเตอร์ในครัวเรือน				
มี	9.1	48.8	27.4	14.7
ไม่มี	5.7	55.1	29.3	9.9

2) การใช้อินเทอร์เน็ต

การวิเคราะห์การใช้อินเทอร์เน็ตเฉพาะผู้สูงอายุที่ใช้ระหว่าง 12 เดือนก่อนการสัมภาษณ์เกี่ยวกับลักษณะการใช้ ได้แก่ กิจกรรมที่ใช้ แหล่งที่ใช้ และระยะเวลาที่ใช้ต่อวันใน 7 วันก่อนการสัมภาษณ์ แสดงในตารางที่ 6 และ 7 โดยพบว่า

ด้านกิจกรรมที่ใช้อินเทอร์เน็ต ทั่วประเทศผู้สูงอายุร้อยละ 89 ใช้อินเทอร์เน็ตในการหาความรู้ รองลงมาคือเพื่ออีเมล ทั้งนี้ผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือใช้อินเทอร์เน็ตในการหาความรู้สูงสุด รวมทั้งผู้สูงอายุชาย ผู้สูงอายุในกลุ่มอายุ 80 ปีขึ้นไป ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป ผู้สูงอายุที่ทำงานไม่ใช่เกษตรกร ผู้สูงอายุที่มีรายได้ครัวเรือนต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาทขึ้นไป และผู้สูงอายุที่ไม่มีอินเทอร์เน็ตในครัวเรือน หากพิจารณากิจกรรมด้านอีเมล พบว่าผู้สูงอายุในภาคใต้ใช้อินเทอร์เน็ตในการอีเมลสูงสุด นอกจากนี้ยังมีผู้สูงอายุชาย ผู้สูงอายุในกลุ่มอายุ 80 ปีขึ้นไป ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป ผู้สูงอายุที่ทำงานด้านเกษตร ผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่อเดือน 30,000 บาทขึ้นไป และผู้สูงอายุที่มีอินเทอร์เน็ตในครัวเรือน

สำหรับแหล่งที่ใช้ พบว่า ผู้สูงอายุทั่วประเทศรายงานว่า ใช้ที่บ้านมากที่สุด รองลงมาคือที่ทำงาน การใช้ที่บ้านนี้มีผู้ตอบสูงสุดคือ ผู้สูงอายุในภาคใต้ ผู้สูงอายุชาย ผู้สูงอายุในกลุ่มอายุ 65-69 ปี ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป ผู้สูงอายุที่ทำงานด้านเกษตร ผู้สูงอายุที่มีรายได้ครัวเรือนต่อเดือน 30,000 บาทขึ้นไป และผู้สูงอายุที่มีอินเทอร์เน็ตในครัวเรือน สำหรับการใช้อินเทอร์เน็ตในที่ทำงาน ผู้ตอบสูงสุดคือผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้สูงอายุชาย ผู้สูงอายุในกลุ่มอายุ 80 ปีขึ้นไป ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและอนุปริญญา ผู้สูงอายุที่ทำงานไม่ใช่เกษตรกร ผู้สูงอายุที่มีรายได้ 30,000 บาทขึ้นไป ต่อเดือนและผู้สูงอายุที่ไม่มีอินเทอร์เน็ตในครัวเรือน

ตารางที่ 6 ร้อยละของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปที่ใช้ อินเทอร์เน็ตจำแนกตามกิจกรรมที่ใช้ แหล่งที่ใช้ และลักษณะทางประชากรเศรษฐกิจ สังคม และภาคที่อยู่อาศัย

ลักษณะ	กิจกรรมที่ใช้อินเทอร์เน็ต*			แหล่งที่ใช้*		
	อีเมล	ดาวน์โหลด	อื่นๆ	บ้าน	ที่ทำงาน	อื่นๆ
รวม	25.6	87.9	15.4	73.3	41.1	5.7
ภาค						
กทม.	26.2	90.4	8.3	78.8	61.0	0.0
กลาง	24.1	89.7	28.2	67.7	28.7	4.9
เหนือ	24.7	79.2	22.8	78.3	16.4	15.2
ต.อ.เฉียงเหนือ	20.6	95.0	6.2	55.1	35.3	21.0
ใต้	39.3	67.4	11.0	85.4	20.8	0.0
เพศ						
ชาย	26.9	89.1	14.0	75.3	41.7	2.9
หญิง	22.6	85.1	18.6	68.8	39.9	12.2
อายุ (ปี)						
60-64	27.4	88.6	14.8	71.2	50.0	1.8
65-69	33.2	75.6	24.8	90.5	26.7	3.6
70-74	17.2	88.7	17.0	62.0	15.6	29.0
75-79	0.0	93.6	6.4	91.0	7.1	1.9
80+	35.2	100.0	5.2	88.5	50.5	5.1
การศึกษา						
ประถม	9.6	82.7	26.2	50.4	33.4	36.4
มัธยม/อื่นๆ	21.1	76.0	33.6	66.7	46.9	2.3
ปริญญาตรีขึ้นไป	27.6	97.2	5.3	79.4	42.1	1.5
การทำงานในระหว่าง 12 เดือน						
ไม่ได้ทำงาน	12.4	86.7	13.6	87.4	1.1	12.6
ทำงานเกษตร	59.6	43.5	62.3	94.3	0.0	5.7
ทำงานไม่ใช่เกษตร	34.8	89.7	15.8	62.4	72.1	0.4
รายได้ครัวเรือน/เดือน (บาท)						
<10,000	4.4	94.6	14.6	11.1	16.8	73.5
10,000-19,999	9.6	70.8	34.7	59.8	37.4	4.3
20,000-29,999	21.0	82.5	37.3	71.1	40.9	9.7
30,000 ขึ้นไป	30.0	90.5	9.6	80.1	43.5	0.2
การมีอินเทอร์เน็ตในครัวเรือน						
มี	40.3	79.6	21.1	92.3	32.3	0.8
ไม่มี	21.6	90.2	13.8	4.1	73.6	23.5

* ร้อยละของผู้ตอบแต่ละกิจกรรม โดยคิดจากจำนวนประชากรที่ใช้แต่ละอุปกรณ์และข้อมูล 2 กิจกรรมที่ทำเป็นหลัก

ขณะที่ระยะเวลาที่ใช้ต่อวัน พบว่า ผู้สูงอายุร้อยละ 63 ใช้อินเทอร์เน็ตไม่เกิน 2 ชั่วโมง รองลงมาคือ ไม่เกิน 5 ชั่วโมง และมากกว่า 5 ชั่วโมง มีส่วนน้อยที่กล่าวว่าไม่ได้ใช้ใน 7 วัน เมื่อพิจารณาเฉพาะการใช้ระยะเวลานานที่สุดคือ

มากกว่า 5 ชั่วโมงต่อวัน พบว่า มักเป็นผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร ผู้สูงอายุชาย ผู้สูงอายุในกลุ่มอายุ 75-79 ปี ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและอนุปริญญา ผู้สูงอายุที่ไม่ทำงานในระหว่าง 12 เดือน ผู้สูงอายุที่มีรายได้ 20,000-29,999 บาทต่อเดือน และผู้สูงอายุที่มีอินเทอร์เน็ตในครัวเรือน

ตารางที่ 7 ร้อยละของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปที่ใช้ อินเทอร์เน็ตจำแนกตามระยะเวลาที่ใช้ต่อวัน และลักษณะทางประชากรเศรษฐกิจ สังคม และภาคที่อยู่อาศัย

ลักษณะ	ระยะเวลาที่ใช้ต่อวัน (ชั่วโมง)			
	ไม่ใช้	<=2	<=5	> 5
รวม	9.8	63.2	19.0	8.0
ภาค				
กทม.	9.2	52.7	27.8	10.3
กลาง	11.4	70.7	14.7	3.3
เหนือ	5.7	67.9	7.6	18.8
ต.อ.เฉียงเหนือ	13.2	71.4	15.4	0.0
ใต้	8.2	76.6	7.8	7.4
เพศ				
ชาย	10.1	60.2	19.2	10.4
หญิง	8.8	70.3	18.6	2.3
อายุ (ปี)				
60-64	12.9	66.4	16.8	3.9
65-69	0.6	47.4	16.5	35.5
70-74	3.8	60.7	35.4	0.0
75-79	0.0	42.8	20.5	36.8
80+	8.2	85.7	6.0	0.0
การศึกษา				
ประถม	0.0	89.2	9.6	1.2
มัธยม/อนุปริญญา	13.9	46.9	25.2	14.0
ปริญญาตรีขึ้นไป	10.2	65.9	19.0	4.9
การทำงานในระหว่าง 12 เดือน				
ไม่ได้ทำงาน	4.2	69.0	11.4	15.3
ทำงานด้านเกษตร	68.0	32.0	0.0	0.0
ทำงานที่ไม่ใช่เกษตร	12.7	59.5	25.1	2.7
รายได้ครัวเรือน/เดือน (บาท)				
< 10,000	0.0	88.3	3.9	7.7
10,000-19,999	0.7	57.1	40.1	2.0
20,000-29,999	13.4	48.8	16.0	21.8
30,000 ขึ้นไป	11.1	64.3	17.9	6.7
การมีอินเทอร์เน็ตในครัวเรือน				
มี	8.5	63.3	18.0	10.2
ไม่มี	14.5	62.8	22.7	0.0

8. สรุปผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้พบว่า ในปี พ.ศ.2550 ประชากรไทยอายุ 60 ปีขึ้นไปยังมีสัดส่วนการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตน้อยกว่าประชากรในกลุ่มอายุอื่นๆ อย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นประชากรที่มีลักษณะแตกต่างกันด้านเพศ ระดับการศึกษา การทำงาน รายได้ครัวเรือน และภาคที่อยู่อาศัย และพบว่า ประชากรกลุ่มหลักที่ใช้ไอซีทีเป็นเครื่องมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ คือประชากรวัยเด็กและเยาวชนที่กำลังเรียน ซึ่งในปัจจุบันมีไอซีทีที่ต่างๆ เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต และประชากรเหล่านี้จะมีทักษะการใช้ไอซีทีมากกว่าประชากรที่สูงวัยกว่า

ในบรรดาผู้สูงอายุที่มีการใช้ไอซีที ได้พบว่ามี ความแตกต่างในลักษณะของการใช้ ได้แก่ กิจกรรมที่ใช้ แหล่งที่ใช้ และระยะเวลา อันเนื่องมาจาก ลักษณะของบุคคล แม้ว่าการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษานี้ใช้การวิเคราะห์พรรณนาอย่างง่าย และ ไม่มีการควบคุมความสัมพันธ์ของลักษณะของบุคคล เช่น เพศกับการทำงาน ระดับการศึกษาที่จับกับการทำงาน รายได้ครัวเรือนกับระดับการศึกษาที่จับ ภาคที่อยู่อาศัยกับการทำงาน ผลการวิเคราะห์ได้ชี้ถึงความสำคัญของการศึกษา ซึ่งสะท้อนว่า ประชากรที่มีระดับการศึกษาสูงมีการใช้ไอซีทีเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และตลอดชีวิต อย่างไรก็ตาม ไอซีทีนั้นมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อย่างเช่น คอมพิวเตอร์หรือโทรศัพท์มือถือมีรุ่นใหม่ๆ ที่มีศักยภาพมากมาย และซอฟต์แวร์ต่างๆ มีการพัฒนาเพื่อตอบสนองต่อตลาดอยู่เสมอ ผู้ใช้จึงต้องมีการติดตามและพัฒนาทักษะตนเองให้ทัน รวมทั้งเลือกใช้ให้เหมาะสมกับความต้องการของตน

ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์นี้มีข้อจำกัดคือ ไม่มีการระบุว่าคุณสมบัติของสมาชิกครัวเรือนรายบุคคลนั้นเป็นคำตอบที่สมาชิกครัวเรือนผู้นั้นให้เองหรือไม่ แต่โดยส่วนใหญ่ สมาชิกครัวเรือนแต่ละคนเป็นผู้ให้ข้อมูลของตนเอง หรือหากสมาชิกคนอื่นไม่สามารถ

รายงานแทนได้ ก็ได้ตอบว่าไม่ทราบ จึงทำให้เชื่อมั่นได้ว่า ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการส่งเสริมการใช้ไอซีทีในหลายๆ ด้าน เช่น การยกระดับโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศ เช่น การมีไฟฟ้า การมีโทรศัพท์พื้นฐาน และการสื่อสารโทรคมนาคม การเพิ่มทักษะของประชากรในการใช้ไอซีที เช่น คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ทั้งในสถานศึกษาและการอบรมเพิ่มเติม รวมทั้งการลดราคาอุปกรณ์และบริการต่างๆ ขณะเดียวกัน การกำหนดมาตรการสนับสนุนการใช้ไอซีทีของผู้สูงอายุต้องมีความเหมาะสมและเจาะจง และควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุตระหนักถึงคุณค่าของการใช้ไอซีทีเป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิต เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างเต็มที่

9. กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงานสถิติแห่งชาติที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

10. รายการอ้างอิง

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10. [online] แหล่งที่มา: www.nesdb.go.th/portals/0/news/p10/plan10/book [18/9/2551].
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2550) การสำรวจภาวะการทำงานของประชากรทั่วราชอาณาจักร ไตรมาสที่ 3: กรกฎาคม-กันยายน 2550. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2551) การสำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ครัวเรือน) พ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ: หจก. อรุณการพิมพ์.